

OHJAAMO-HANKE & RAJAPINTATYÖ ETELÄ-SAVON SOTEALUEELLA

Ohjaamo-hankkeen työpaja 17.11.2015, Enonkoski

Arja Väänänen

Rajapintatyöryhmän vastuhenkilö

Terveysten edistämisen koordinaattori

Mikkelin kaupunki

MIKKELIN KAUPUNKI

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lainsäädäntö

Kuntalaki 410/2015 (1.5.2015)

1 § Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326 (1.5.2011)

11 § Vaikutusten ennakkoarviointi

12 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuut, koordinointi, hyvinvoinnin tilan ja toteutuneiden toimenpiteiden seuranta ja raportointi valtuustolle vuosittain

36 § Terveyden, toimintakyvyn ja sosiaalisen turvallisuuden edistäminen alueellisesti
Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen alueelliset strategiat ja suunnitelmat on valmisteltava yhteistyössä kuntien kanssa ottaen huomioon kunnan eri toimialojen toiminta.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 (1.4.2015) mm. vaikutusten ennakkoarviointi, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, hyvinvoinnin tilan seuranta, sosiaalinen hyvinvointi

MIKKELIN KAUPUNKI

Lait ja asetukset velvoittavat mahdollisimman ennaltaehkäisevään työotteeseen ja toimintakulttuuriin lasten, nuorten ja perheiden arjessa

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (voimaan 1.8.2014)

Terveystieteidenhuoltolaki (voimaan 1.5.2011)

Lastensuojelulaki (voimaan 1.5.2008)

Asetus neuvola-, koulu, ja opiskeluterveydenhuollosta sekä suunterveydenhuollosta (1.5.2011)

Nuorisotakuu

Sosiaalihuoltolaki (voimaan 1.4.2015)

Perusopetuksen opetussuunnitelmauudistus (1.8.2016)

Liikuntalaki (voimaan 1.5.2015)

Nuorisolaki (voimaan 2011 alussa)

Nuorisolain uudistus (tavoite tulla voimaan 1.8.2016)

Rikoslain uudistus, väkivallan ehkäisy ja tukitoimet (Istanbulin sopimuksen ratifiointi → kuntien velvoitteet)

Perustuslaki (mm. työllisyyden edistäminen, oikeus työllistävään koulutukseen)

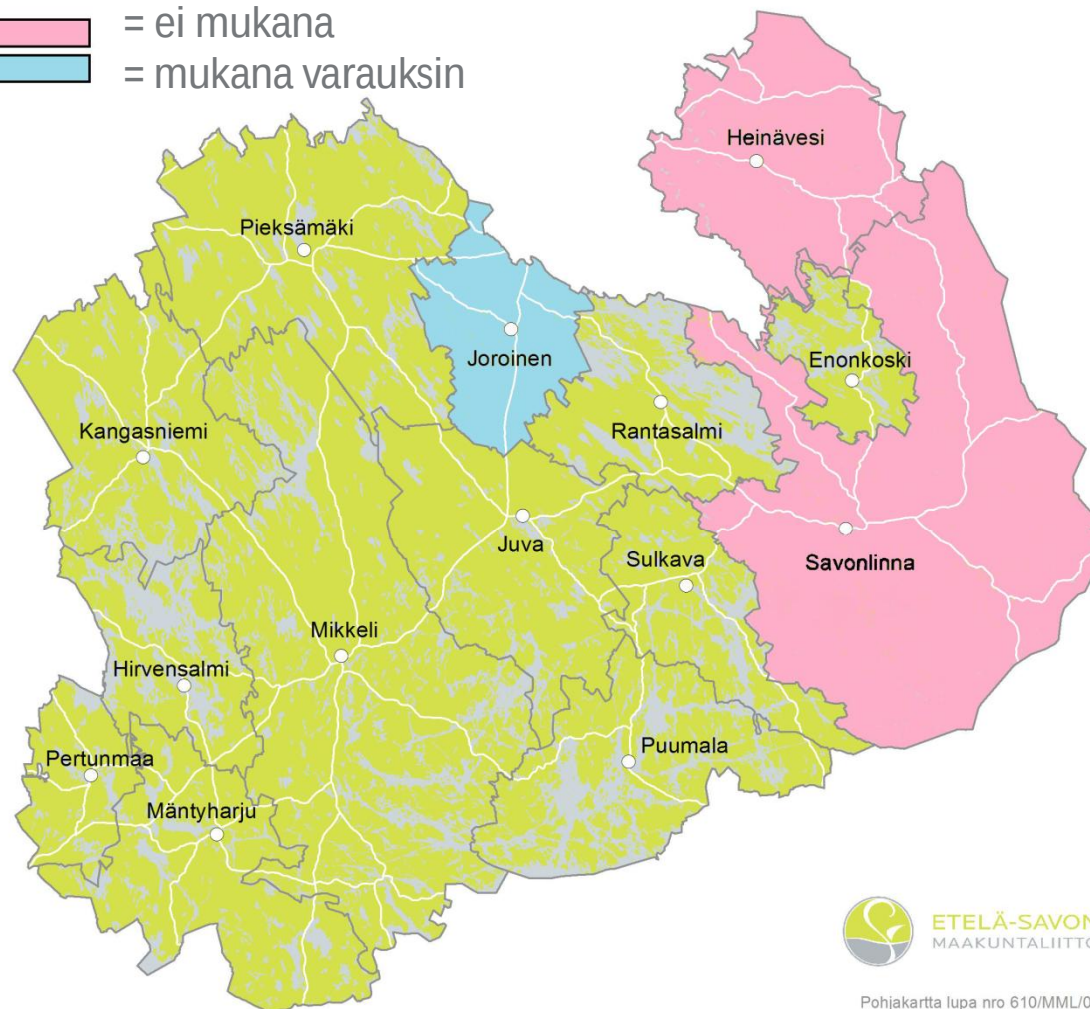

MIKKELIN KAUPUNKI

ETELÄ-SAVON SOTEVALMISTELU

MUKANA OLEVAT KUNNAT

= ei mukana
 = mukana varauksin

Pohjakartta lupa nro 610/MML/09

Kunta	Asukasluku
Mikkelin seutusoten kunnat	73.322
Mikkeli	54.519
Hirvensalmi	2.377
Kangasniemi	5.839
Mäntyharju	6.356
Pertunmaa	1.857
Puumala	2.374
Muut kunnat	34.577
Juva	6.783
Pieksämäki	19.407
Enonkoski (ISSHP)	1.532
Rantasalmi (ISSHP)	3.921
Sulkava (ISSHP)	2.844
Mukana varauksin	
Joroinen	5.291
Ei mukana	
Savonlinna (ISSHP)	36.584
Heinävesi (PKSHP)	3.742

17.11.2015

Etelä-Savon sotealuevalmistelu

- ❑ Valmistelu käynnistyi helmikuussa 2015
- ❑ Valmistelua johtaa muutosjohtaja Jouko Luukkonen

Valmisteluryhmät ja pj:t/vastuuhenkilöt :

- Peruspalveluryhmä (pj Heikki Laukkanen/Jarmo Lappalainen)
- Rajapintatyöryhmä (pj Seppo Ruhanen/Arja Väänänen)
- Henkilöstöryhmä (Matias Hilden/Satu Auvinen)
- talous-, hallinto- ja tukipalveluryhmä (pj Ari Liikanen/A-L Saastamoinen)
- Tietohallintoryhmä (pj Juha Ropponen/Merja Ikäheimonen)
- Kiinteistöryhmä (pj Jukka Ollikainen)
- Kuntajohtajaryhmä (pj Timo Halonen)
- Ohjausryhmä (pj Markku Häkkänen)

Rajapintatyöryhmän tehtäväksiänto

Työnjaon ja vastuutahon sekä yhteistyön turvaamisen määrittely kuntien ja sotealueen kesken tunnistetuista rajapintateemoista:

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- Työllisyyden edistäminen
- Lasten ja nuorten tuki
- Maahanmuuttaja-asiat
- Kuljetuspalvelut
- Erityisryhmien asuminen

Rajapintatyöryhmän linjaukset 1

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen:

- Yhteinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaattori sote-tuotantoalueelle.
- Koordinaattori kokoaa hyvinvointitiedon, tukee kuntia hyvinvointikertomuksen laadinnassa, toimenpiteiden määrittelyssä ja seurannassa (=tuki kunnan hyvinvointityöryhmälle).
- Kunnissa voi olla myös oma hyvinvointikoordinaattori.
- Tuotantoalueelle laaditaan alueellinen hyvinvointikertomus ja kunnissa omat kuntakohtaiset hyvinvointikertomukset.
- Sote-tuotantoalueelle perustetaan yhteinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä. Tämä korvaa nykyiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmät mm. sairaanhoitopiirissä, maakuntaliitossa ja seudulliset työryhmät. Kokoonpano laaja-alainen.

Rajapintatyöryhmän linjaukset 2

Maahanmuuttaja-asiat

Sotessa maahanmuuttajayksikkö, jolla on keskitetty vastuu erityisesti pakolaisista. Yksikkö tekee tiivistä yhteistyötä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa.

Kunta päättää kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta.

Kuljetuspalvelut

Kunnat järjestävät ja kilpailuttavat, sote toimii tilaajana

Erityisryhmien asuminen

Vastuu sotella, kunnalla vuokra-asuntopolitiikka

Maakunnallisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjelman päivitys syksyllä 2015

ES liitto päivittää, sote mukana osana jatkovalmistelua

Ohjausryhmään Seppo Ruhanen ja Arja Väänänen

Huom! Muutos: Laaditaan alueellinen shvk sotealueelle

MIKKELIN KAUPUNKI

Rajapintatyöryhmän linjaukset 3

Lasten ja nuorten tuki

- Opiskeluhuolto (kouluterveydenhoitajat, -kuraattorit ja -psykologit sotella), sijoitus kouluilla
- Erilaisia matalan kynnyksen toimintamalleja jatketaan kuntien ja soten yhteistoimintana, yhteistoiminnan sujumiseksi nimetään vastuuhenkilöt kunnissa ja soteen

Tärkeää

- Vakiintuneita sote+sivistys-yhteistoimintamalleja ei vaaranneta – moniammatilliset ja laaja-alaiset lasten, nuorten ja perheiden tuen toimintayksiköt
- Sujuva yhteistyö eri organisaatioiden välillä turvattava
- Hyvien ja vaikuttavien toimintatapojen levittäminen koko toiminta-alueelle (tutkittuun tietoon perustuvat mallit, hyvät käytännöt)

Esim. Kouluympäristö

- Eri toimijat sekaisin
- Terveystenhoitaja: helppo mennä
- Koulu "tukikeskus" Vanhempien tuki ja muut palvelut → Tajua mut!
- Lastensuojelun "peikko"
- Esim. koulupsyykkari
- Etsivä työ, ei koulussa, älä unohda
- Tavoitettavuus haja-asutuksessa
→ Yhteinen palveluauto Oppilaan tuki
- Alueen malli: (keskeistä)
- Tuki pitäisi olla 24/7
- Erilaiset tukimuodot/sähköinen käynti, matala kynnyks
- Kaupunki – maaseutumalli (ei voi olla samat)
- Uhka: Tuleeko isosta tuuraamaan pieneen?
→ Alueen yhteiset voimavarat
- Halutaan jakautua
→ Turhat lausunnot pois → Yhteiset kriteerit mihin tarvitaan
- Kriittinen tarkastelu
- Erilaiset tukivaihtoehdot
- Monitoimijakeskukset (Olkari, Väikkäri)

Rajapinta- seminaari

12.5.2015

tuotokset/

Lasten

nuorten tuki

- Mallia, kokemuksia muista kunnista
- "yhteistyön tekemisen, mallien jakamisen hanke" → nuorille, toimintamallit, syrjäseutunäkökulma
- Järjestöt, tilat helpoksi, toiminnan mahdollistaminen

MIKKELIN KAUPUNKI

Samalla resurssilla voidaan tehdä toisin

- Otetaan asiat esiin ja aikaisemmin, vähentää korjaavan työn tarvetta
→ Ja reagoidaan!
- Vanhempien ja lasten ryhmät, arjen asioista keskustelut, vetäjät, erilaiset perheet, vertaistukiryhmät, järjestöt mukana, viranomaiset kuulemassa todellisuuden
- Viranomaiset mukaan asiakkaan arkeen, (kotikäynnit, järjestöt myös)

- Ennaltaehkäisevien palvelujen turvaaminen
- Monialainen työskentely, järjestöt, liike-elämä, kaikki kunnan toimialat
- Matala kynnyks
- Kuntalaisten oma toiminta
- Vanhempien oma vastuullisuus, itseohjautuvuus
- Velvollisuudet - vanhemmuuden tukeminen
- Välittäminen, yhteisöllisyys
→ Hallintokuntien välisten rajojen purkaminen, raha ei esteeksi (byrokratia)
→ Asiakaslähtöisyys
→ Uusi ajattelu ja toimintamalli
→ Viranomaiset ”tarpeettomiksi”, mistä tehtävistä ja toimintatavoista voidaan luopua?

Kokonaisuusajattelu

Kuntatilat - järjestöt, ohjaus toiminnassa (vanhempien vastuu)

- Kuraattorien yhteistoiminta koulujen kanssa saumattomasti vahvistaa koulujen asiantuntijuutta ja toimintamahdollisuuksia

ei uhka vaan turva, jokaisella koululaisella oltava mahdollisuus

kuraattoripalveluihin

- Kouluterveydenhoitaja: läsnäolo kouluilla!

Lapsen arjessa olevat aikuiset turvattava koulumaailmassa

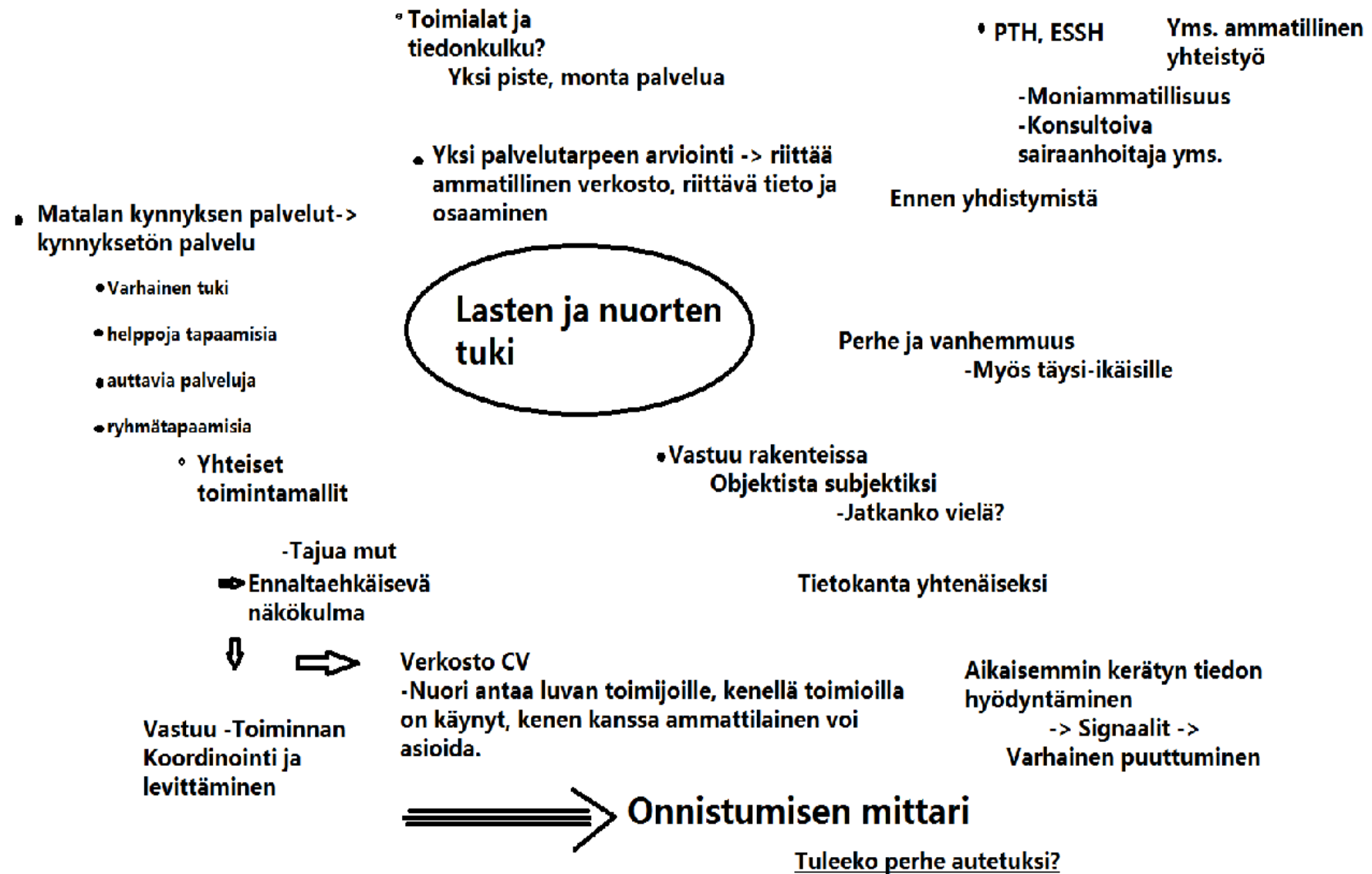
- Olkkari-toiminnan levittäminen kuntiin, "Tajua mut" –malli

- Palveluja virka-ajan ulkopuolella,

- Haaste: haja-asutusalueen nuoret, koulujen toiminta, Olkkari

→ Kysytään nuorilta ja lapsilta, perheiltä

Lasten ja nuorten tuki

Miten turvataan toiminnan ja painopisteiden siirtyminen korjaavasta ennaltaehk. toimintoihin?

Hyvää, että kuraattorit ja oppilas- ja opiskeluhuollon opintopsykologit ovat kouluilla

Lähellä ihmistä → opiskelija, koululaiset

Yhteinen tietojärjestelmä → työntekijöillä yhtenevät tiedot

Matalaa kynnystä ja varhaista puuttumista ilman ajanvarausta

Ennaltaehkäisevää

Soteen kuuluminen ei saa estää koululla toimimista, eikä yhteistyötä!

Haasteena alle 13 v. palvelut Mikkelissä mm. psykologin palvelut

Yhtenevät palvelut kuntiin

Matalan kynnyksen toimintamallit

Esteitä:

Resurssit, välivaiheessa riittävästi

Imatran malli

Sosiaali- ja avohuollon resursseja lisättiin kotiin tehtävän palveluihin

Ajattelutavan muutos

Johto mukana

Osaamista arvostetaan

Tajua mut!- mallin laajennus kuntiin

Hallintokuntien rajat

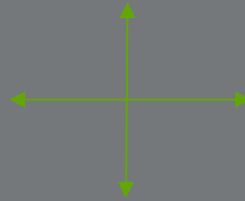
Yli hallintorajojen

Paikkoja, johon ihmiset voivat tulla ilman lähetettä

Koordinoija palveluille

Vastuu henk. sote/kunta mitä uutta/vahvistus

- Hyvien käytänteiden juurruttaminen
- Jalkautuminen kuntiin → ohjaamoista
- ”Peräkammarin” pojille, maahanmuuttajat /
- Etsivä nuorisotyö
- Vertaistuki työntekijöille
- Alueelliset ohjaamot
- Järjestöyhteistyön tiivistäminen
- Puumalan malli
- Mitä missäkin?
- Nuoret mukaan päätöksentekoon

Miten tieto kulkee ylhäältä alas?

Päättäjien koulutus ymmärtämään palveluita

Järjestöyhteistyö: edellyttää myös palkattua työresurssia

”mitä kukin tekee”

Työnjako rajattava

Vapaaehtoisten toimintakenttä, mikä on?

Osaamisen tunnistaminen

Kehitettävä: lastensuojelun tukihenkilötoiminta

Varhaisempi tuki/oikeat asiat

Ketä kuunnellaan?

Asiakkaan ääni ja kohtaaminen

Asiakasryhmä kehittämään omaa palvelua,
ei ole parempaa asiantuntijaa

Matala kynnys

Hyvät esimerkit käyttöön → kohtaamispaikka

Matala kynnys

→ helppo kohdata, ympäristö

→ kohtaamispaikka

Mikä on toimivin ratkaisu? Nuorelta itseltään

Esim. koulu → terveydenhoitaja matalin kynnys

Koulupsykologi

→ Psykologiliitto vastustaa soteen siirtymistä (huomio!)

Eritystyöntekijöiden tilanne määritelty yhdistämisessä

→ jos vain yksi, ongelma

→ Lausuntoasia seudullinen?

”Lausuntoautomaatti”

Rajapintaseminaarin tuotoksia

12.5.2015

KIRJAPUNKKI

Yhteenveto: Rajapintaseminaari/nuorten palvelut

- Nuoret, vanhemmat mukaan palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen – toimijoiksi ASIAKKAAN ÄÄNI JA KOHTAAMINEN
- Uudistuminen: Samalla resurssilla voidaan tehdä toisin → Painotus matala kynnys, ennaltaehkäisy, varhainen tuki ja puuttuminen, etsivä työ, yhteisöllisyys REAGOINTI
- Palveluiden koordinointi ja yhteistyö: julkinen, järjestöt, liike-elämä, yritykset. Päättäjät tietoisiksi. KOKONAISAJATTELU
- Hyvät mallit: Ohjaamotoiminta, Tajua mut! Jne
- Erilaisuus: kaupunki/maaseutu, syrjäseutu, haja-asutusalueet
- Viranomaiset ”tarpeettomiksi”. Mistä tehtävistä ja toimintatavoista voidaan luopua?

Nuorten ja eri toimijoiden kuuleminen – kokemustieto, toimintatieto ja tutkimustieto käyttöön nuorten palveluissa

- Rajapintatyöryhmä
- Ohjaamo –hanke (Mamk)
- ESSO –hanke (Esshp)
- Kehys-hanke (Mamk)
- Nuorisovaltuustot ym.
- Järjestötoimijat

Alueen oppilaitokset

Jne

Tunnelmia Mikkelin torilta 17.9.2015:

Aukkaiden kuulemispäivä aktivoi kaupunkilaisia runsaasti liikkeelle

(Pyöräilystä ja kävelyä potkua Mikkelin kulmilta -hanke)

MIKKELIN KAUPUNKI

Esimerkkeitä alueelta nuorten palveluista

- o Hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja alueen kunnista koottu keväällä 2015

Matalan kynnykset toimintamallit/Kangasniemi

- Matalankynnyksen poikkihallinnollinen lasten ja perheiden palveluohjauksen työryhmä: perustetaan keväällä 2015 (0-6-v, 6-16 v)
- Neuvolassa lääkkeenmääräämisen erikoispätevyys terveydenhoitajalla → valmistunut 20.3.2015, aloittaa kesäkuussa 2015 → mm. perhesuunnitteluneuvolassa ehkäisyvalmisteet ja matkailijoiden rokotteet
- Toimintamallit toimintakäsikirjan mukaiset (Seutusote)
- Ravitsemusneuvonta ostopalveluna
- Työllisyyden edistäminen, Nuorisotakuu
- Työttömien tarkastukset, yhteistyö Reitin /Työttömien toimintajärjestön/Työvoimapalveluiden kanssa
- Seudullinen sosiaalipäivystys
- Mielenterveystyö 3 sh, 1 päihdetyö, 2 mt-työ

Matalan kynnyksen toimintamalleja/Puumala

- Nuorisolain mukainen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto (Orvokki-ryhmä)
- Pahan päivän varalle –ryhmä: lasten ja nuorten kriisiryhmä
- Nuorisovaltuuston toiminta
- Etsivä nuorisotyöntekijä (kokoaikainen)
- Nuorisotyö
- Koululaisten iltapäivätoiminta
- Kerhotoiminnan yhteishanke (kunta, seurakunta, eri järjestöt)
- Vapaa-aika: liikunta, kirjasto, kulttuuri, kansalaisopisto
- Seurakunnan nuorisotyö
- 4H-yhdistyksen toiminta
- Liikuntajärjestöjen toiminta
- Sote-palvelut Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimen Mikkelin palvelutuotantoyksiköstä.

Matalan kynnyksen mallit Pieksämäki

- Perheneuvola: Kasvatus- ja perheneuvonta, perhetyö, puheterapia, psykologi, psykoterapiat, lasten ja nuorisopsykiatria (alle 18 v)
- Moniammatillinen kouluvalmiustyöryhmä
- Alku -työryhmä (alle kouluik. moniammatillinen tr.)
- Varhaisen tuen työryhmä
- Katiska (nuorisolain vaatima monialainen tr.)
- Pientare (matalan kynnyksen nuorisoasema)
- Vanhemmille ja perheille suunnattuja aihekohtaisia ryhmiä mm. neuvolassa ja perheneuvolassa
- Kunnan muut vapaa-ajan palvelut kuten Mikkelissä
- Iltapäivätoiminta kouluilla
- Järjestöjen tuki kouluille: mm. MLL:n "Kamu" toiminta

Matalan kynnyksen toimintamallit/Mikkeli

- Varhaisen tuen tiimi 0 – 13 v.
- Lasten kehityksen tukiyksikkö 0 – 13 v.
 - Kasvatus- ja perheneuvonta
 - Puhe- ja toimintaterapia, neuvolapsykologi (alle kouluikäiset)
- Perhetyö, kotipalvelu ja perhepalveluohjaaja 0 – 6 v. (-13 v.)
- Välimaaston työryhmä (Esshp) 13 – 19 v.
- Olkkarin palvelut 13 – 29 v.
 - Etsivä nuorisotyö ja Tajua Mut!
 - Matalan kynnyksen ohjaus- ja tukipalvelut
 - Nuorten päihde- ja mielenterveyspalvelut
 - Lastensuojelun ohjauspalvelut
- Aikalisä – Time out! kutsuntaikäisille
- Seudullinen sosiaalipäivystys
- Nuorisotyö
- Kunnan muut vapaa-ajan palvelut: liikunta, kirjastot, kulttuuri, kansalaisopisto
- Järjestöjen tuki kouluille ja päiväkodeille sekä vapaa-ajan palvelut (esim. iltapäivätoiminta, kerhot, korttelikerhot jne.)

Hyvinvoinnin edistäminen soteuudistuksessa

- Kuntien / sote-alueiden vastuut ja yhteistyösuhteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen perustuu ajankohtaiseen tietoon väestön hyvinvoinnin ja terveydentilan muutoksista
- Työvälineet käytössä (mm. hyvinvointikertomus)
- Sote-alueen rooli / vastuut
 - kannusteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen palvelutuotannossa
 - kunnille tarjottava asiantuntijatuki ja yhteistyö
- Kunnan rooli / vastuut
 - Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jatkossakin edelleen kunnan vastuulla
 - sote-asiantuntemus osaksi poikkihallinnollista työtä
 - kannusteet jatkaa ja vahvistaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä
 - Hyte-kerroin, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannustinjärjestelmä kuntien valtionosuuksiin (Lisätietoa THL: <https://www.innokyla.fi/web/hanke210616/tervis-hyvinvointifoorumi-2.9.2015> Timo Ståhl: Kunta hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä.)

Alueellinen sähköinen hyvinvointikertomus

- Hyvinvointikertomus korvaa aiemman maakunnallisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjelman
- Järjestämissääntöluonnokseen oli kirjattu alueellinen hyvinvointikertomus
- Valtakunnallisesti jkv tehty
- Hyvinvointikertomus sisältää hyvinvointitiedon, seurannan ja toimenpidesuunnitelman

MIKKELIN KAUPUNKI

Alueellinen hyvinvointikertomus

- ☐ Hyvinvointitieto alueellisen toiminnan perustaksi → ennakointi, proaktiivisuus
- ☐ Perustana kuntien hyvinvointikertomusten päätelmät (kehittämishaasteet, vahvuudet)
- ☐ Alueen erikoispiirteiden, vahvuuksien ja heikkouksien tunnistaminen
- ☐ Vertailu muihin alueisiin
- ☐ Yhteiset haasteet → yhteiset toimenpiteet, joita yksittäisen kunnan haasteellista ratkoa yksin
- ☐ Yhteisiä haasteita esimerkiksi eriarvoisuuden vähentäminen, nuorten syrjäytymisen ehkäisy
- ☐ Vuorovaikutus kuntien ja alueellisen hyvinvointikertomuksen välillä kaksisuuntainen

(Mukaellen Dahlgren and Whitehead, 1991)

MIKKELIN KAUPUNKI

KIITOS!

MIKKELIN KAUPUNKI